

Aura CORBEANU*Europa și noi*

Încerc, în aceste zile – când nu știu încă datele clare ale bugetului pentru cultură la nivel național, datele clare ale bugetelor pentru cultură la nivel local, datele clare la nivel de finanțare companii, când nu știm nimic despre surse de finanțare posibile pe activități culturale, cercetare culturală, proiecte educaționale – să îmi imaginez că sunt un cetățean european normal, care știe aceste date și care gândește în perspectivă, având o activitate participativă la nivel european în ceea ce privește procesul de dezvoltare culturală.

Da, nu este o glumă, până pe data de 15 ianuarie a.c. puteam transmite în rețelele culturale europene, și anume la Forumul European pentru Artă și Patrimoniu, propunerile, observațiile noastre referitoare la strategia de dezvoltare a Uniunii Europene până în anul 2020.

Sunt o persoană dornică de a fi la curent cu ceea ce se întâmplă la nivel european și internațional în domeniul cultural, întrucât, prin activitățile pe care le coordonez (proiecte culturale, educaționale, cursuri universitare), fac parte dintre cei care acționează direct în lumea europeană în mișcare.

Caut să văd care este perspectiva cultural-europeană și internațională din punctul de vedere al unui manager de instituție culturală românească, parte a spațiului neguvernamental.

Aveți să îmi reproșați că este târziu în ianuarie să mă gândesc la o strategie! Nici nu se pune problema – strategia am gândit-o acum 8 ani, acum 4 ani! Și ne-am entuziasmat cu toții, dacă îmi aduc aminte, pentru finanțările multianuale pe proiecte și programe, finanțări mult anunțate și inoperabile practic.

Sunt o persoană optimistă de felul meu, dar nu inconștientă!

Unde suntem la nivelul anului 2010? Ce tip de proiecte, programe putem derula, iniția, continua în spațiul neguvernamental? Ce tip de cercetare ne atrage și unde dorim să ne aducem contribuția noastră umilă? Există cercetare în spațiul cultural? Sunt proiecte finanțate în acest sens?

De luni de zile încerc să găsesc acest tip de finanțare la nivel național pe proiectele pe care le realizăm. Pe plan european și internațional am identificat aceste surse, din păcate nu același lucru s-a întâmplat pentru resursele interne.

Atunci mi-am concentrat atenția și studiul asupra deciziilor europene, ca un cetățean cu drepturi depline. Doresc să vă împărtășesc aceste decizii pentru a identifica împreună instrumentele de conectare culturală națională la nivel european.

Prin *Tratatul de la Lisabona* (ratificat în decembrie 2007, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009) se stabilesc direcțiile de acțiune la nivel european pentru:

1. O Europă mai democratică și mai transparentă, în care Parlamentul European și parlamentele naționale se bucură de un rol consolidat, în care cetățenii au mai multe șanse de a fi ascultați și care definește mai clar ce este de făcut la nivel european și național și de către cine.

2. O Europă mai eficientă, cu metode de lucru și reguli de vot simplificate, cu instituții eficiente și moderne pentru o Uniune Europeană cu 27 de membri, capabilă să acționeze mai bine în domenii de prioritate majoră pentru Uniunea de astăzi.

3. O Europă a drepturilor, valorilor, libertății, solidarității și siguranței, care promovează valorile Uniunii, introduce *Carta drepturilor fundamentale* în dreptul primar european, prevede noi mecanisme de solidaritate și asigură o mai bună protecție a cetățenilor europeni.

4. Europa ca actor pe scena internațională – instrumentele de politică externă de care dispune Europa vor fi regrupate atât în ceea ce privește elaborarea, cât și adoptarea noilor politici. Tratatul de la Lisabona va oferi Europei o voce mai clară în relațiile cu partenerii săi din întreaga lume. Va utiliza forța dobândită de Europa în domeniul economic, umanitar, politic și diplomatic pentru a promova interesele și valorile europene pe plan mondial, respectând, în același timp, interesele specifice ale statelor membre în domeniul afacerilor externe.

Acest Tratat, semnat și de România, confirmă principiul egalității democratice, afirmând că cetățenii trebuie să se bucure de atenție egală din partea instituțiilor europene, consolidează democrația prin acordarea unui rol mai important Parlamentului European și printr-o mai mare implicare a parlamentelor naționale și dezvoltă democrația participativă prin noi mecanisme de interacțiune între cetățeni și instituții, printre care se numără, de exemplu, inițiativa cetățenilor.

La baza funcționării Uniunii Europene stau trei principii democratice: *egalitatea democratică, democrația reprezentativă și democrația participativă.*

Și noi beneficiem de aceste principii democratice și de aceea încerc să vă conving că avem o șansă importantă în asumarea activităților noastre, întrucât Tratatul de la Lisabona prezintă pentru fiecare domeniu de activitate, dacă dreptul de a acționa revine Uniunii sau statelor membre, răspunzând, astfel, la o întrebare formulată de un mare număr de cetățeni și anume: „cine ce face în Uniunea Europeană?”. În acest sens, Tratatul introduce o clasificare generală a competențelor în trei categorii:

- Competențele exclusive: doar Uniunea Europeană are puterea de a legifera în domenii precum uniunea vamală, politica comercială comună sau concurența.
- Acțiunile de sprijin, de coordonare sau de completare: intervenția Uniunii Europene se limitează la susținerea acțiunilor întreprinse de statele membre, de exemplu, prin intermediul ajutoarelor financiare. Sunt vizate domenii precum cultura, educația sau industria.
- Competențele partajate acoperă celelalte domenii, printre care se numără protecția mediului, transporturile și protecția consumatorilor. Distribuirea puterii de legiferare între Uniunea Europeană și statele membre se face respectând principiul subsidiarității.

Și acum să ne gândim la domeniul nostru – cultura. Sigur că finanțările europene pe domeniul cultural sunt accesate și de organizațiile din România. Experiența personală, în cadrul unui proiect european unde rolul UNITER a fost de „cap de rețea”, nu îmi doresc să o mai parcurg – mai ales în această perioadă de criză.

Din păcate, o organizație neguvernamentală din România nu își poate permite decât nivelul de co-organizator al proiectului european și nu pe cel de centru al acestui proiect, chiar dacă avem știință și competență în acest domeniu – întrucât nu avem resurse.

Cine dintre decidenții actuali ai politicilor culturale naționale se poate gândi și la societatea civilă? Mai există în vreo formă această societate civilă? Mai au resurse instituțiile neguvernamentale ca să își dezvolte propriile proiecte? Mai au curajul să gândească în perspectivă managerii culturali din spațiul neguvernamental? Dar de fapt ei nu mai există... sau, mai bine zis, sunt pe cale de dispariție.

Atunci când suntem implicați în grupuri de cercetare europene ca persoane particulare suntem bine cotați, dar nu putem să ne asumăm anumite proiecte europene, întrucât în spate nu există o susținere financiară reală – adică în țara noastră ai sentimentul că nimeni nu îți dorește acest gen de proiecte – la modul serios.

În aceste momente de criză, cultura trebuie să fie o prioritate! Finanțările complementare public/privat la nivel local, național, european ar trebui să existe, să susțină demersul artistic, să se încadreze în prioritățile culturale.

Cred că nu culoarea politică trebuie să stabilească gradul de finanțare al unui proiect, ci valoarea proiectului.

Fiecare proiect artistic are nevoie de o liniște financiară; chiar dacă redimensionarea proiectului ne obligă anual să îl reaşezăm, cred că important este să îl realizăm la un nivel valoric confirmat.

După 20 de ani de programe, proiecte, activități, cursuri, specializări, participări... reușite și nereușite, să ajungi la concluzia că doar spațiul public îți poate oferi „garanția” proiectului cultural european mi se pare nedrept. Dar realitatea noastră ne oferă, din păcate, acest răspuns!

„e mobility”, un proiect pentru un nou deceniu

Am parcurs 20 de ani împreună! Sunt ani în care am învățat să înțeleg, de pe poziția mea, spațiul teatral românesc. Sunt ani în care, la rândul lui, spațiul teatral românesc s-a deschis către zona de management modern. S-a deschis către cei care inițial nu i-au aparținut, dar care i s-au dedicat cu pasiune ani și ani de zile. Și astfel, împreună, am putut să construim, să susținem și să promovăm proiecte culturale, unele novatoare; să susținem dialoguri culturale creative prin intermediul rețelelor culturale europene; să fim prezenți și activi în spațiul cultural național și european. Iar punctul de pornire l-a constituit inițierea și crearea cu 20 de ani în urmă.

Activitatea desfășurată în țară de către **UNITER** (al cărui președinte a fost în tot acest timp d-nul Ion Caramitru) este binecunoscută. Însă activitatea UNITER la nivel european cred că va fi relevantă cu adevărat în momentul în care spațiul artistic românesc va avea capacitatea să asimileze sau să se adapteze schimbărilor majore pe care le parcurge Europa la nivelul politicilor culturale. Este un proces de durată, dar ireversibil! Căci, în toți acești ani, UNITER a derulat permanent proiecte culturale europene în spiritul promovării valorilor artistice naționale, în context european, dar și al promovării valorilor europene, în context național, din dorința de a avea o permanentă comunicare culturală la nivel local, național, regional și internațional.

În acest sens pot să spun că un proiect european deosebit de important pentru viitorul nostru cultural este proiectul european „**e.mobility**”, în cadrul căruia UNITER, în calitate sa de coorganizator, are rol activ în implementarea noilor concepte de comunicare culturală la nivel național și european, în susținerea mobilității și promovarea europeană a artiștilor aflați la început de carieră.

Proiectul este inițiat de către rețeaua culturală internațională *Pépinières européennes pour jeunes artistes / Pepinierele Europene pentru Tineri Artiști*, rețea în care UNITER este membru încă din anul 1994. Din anul 1996, UNITER a preluat funcția de coordonator național al acestei rețele culturale europene, iar, ca recunoaștere a activității noastre, în 2007 am fost aleasă vicepreședinte al *Pepiniereleor*, în calitate mea de reprezentant direct al UNITER.

Rețeaua culturală *Pepinierele Europene pentru Tineri Artiști* facilitează promovarea și dezvoltarea profesională a tinerilor creatori pentru a participa, în mod determinant, la crearea unei rețele de noi relații profesionale. Încurajând mobilitatea tinerilor artiști, forța creatoare și amestecarea formelor de expresie, această rețea culturală dorește să prezinte cultura drept un vector al schimburilor și comunicării. Activitatea acestei asociații se derulează în parteneriat cu 28 de țări europene: Austria, Belgia (comunitatea flamandă), Belgia (comunitatea valonă), Cipru, Cehia, Marea Britanie, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Polonia, Portugalia, Québec – Canada, România, Scoția, Spania,